List 49. **NOVICE** Tečaj XXXIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 8. decembra 1875.

Obseg: Pogled na vojsko zoper poljske miši. — Iz občnega zbora družbe kmetijske Kranjske 14. nov. t. l. — Postava o stavbah na Kranjskem. — Ozir na državni zbor Dunajski. — Nemška nestrpnost. — Mnogovrstne novice. — Mati ga izdá. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Pogled na vojsko zoper poljske miši.

Res je, da so miši na polji v poslednjih letih velika nadloga postale, al tudi to se iz starih listin vé, da tudi v preteklih stoletjih so polja včasih veliko trpela po miših. Ni pa se čuditi, da se miši množijo z napredkom kmetijstva, po katerem se jim nova prebivališča napravljajo, pa tudi pokončujejo živali, katere miši preganjajo. Zato vidimo, da se miši v nižavah veliko bolj množijo, kakor pa v viših in goratih krajih, kjer se mišji sovražniki poskriti in bolje ploditi morejo.

V novejšem času se miši posebno rado pokončuje s strupi, dopuščenimi in prepovedanimi, in žalibog, da celó nesreče, ki zadevajo ljudí, jih ne odvračajo od tega, da ne bi se posluževali strupenih sredstev zoper miši. Pa recimo, da se strupi mišim že tako pokladajo, da človek in domača živina do njih ne pride, — al s tem ni odvrnjena škoda, ki zadeva divje živali, da namreč s strupom, mišim namenjenim, se pokončá mnogo zajcev, jerebic itd., največa škoda pa se napravlja s tem, da se morijo mišje kanje, sove, pustovke (mokosevke), vrane, lisice in pa najhuja mišja sovražnika: jež in podlasica. Poslednjih dveh ne boš sicer na polji mrtvih našel, ker se, predno poginejo, umaknejo v luknje. Z vsako mišjo kanjo, ki jo umorí kmetovalec, si za prihodnje leto na polje privleče 6000 miš več. Blizo taka se godí tudi s tem, če pokonča eno sovo ali vrano. V želodcu lisic so preteklo jesen našli ostanke od 20 do 50 miš. Še huji lovec poljskih miš pa je ponočni jež, o katerem bi nihče, kdor tega okornega pajdaša pozna, ne verjel, da je tako urnih nog, kedar gre na mišji lov. Ježa pa še prekosí podlasica; ona stakne vse luknje, kjer miši bivajo, in preganja jih celo leto tudi takrat, kedar je do vrha sita; ni ga ne hujega mišjega sovražnika kakor je podlasica, katero človek tako neumno preganja. Naposled pa tudi ne smemo pozabiti na belouško.

Naj potem omenimo še druzih sredstev zoper miši, toda s tem pristavkom, da se ona ne morejo primerjati s temi, ki smo jih ravnokar imenovali. To nam bode pa tudi rad verjel vsak, kdor vé, da ena miš od meseca sušca naprej vsakih 4 do 6 tednov počez 10 mladih mišk storí, in da prvo rojene miši že spet v 8 tednih mlade imajo. Po preiskavah natoroznanca Rosenberg-Lipinskega je med 100 miši 75 babic in en par more leto in dan poroditi 10.000.

Poleg nevarnih strupenih sredstev se rabijo še sledeča:

1. Napeljanje vode, da miši potopi. Al to se ne dá povsod storiti, in zdatno pomaga le še tam, kjer se na mejašnem polji isto stori.
2. Če se luknje v zemljo vvrtajo, v katere se miši same lovijo in potem s količem pobijejo.
3. Če se s posebno mašino z žveplenim puhom mišje luknje pokadijo.

Vsa ta sredstva ne pomagajo zdatno, ako cele soseske se ne vzamejo skupaj in ob istem času isto storé. Posamezen gospodar tako malo premore zoper miši kakor zoper gosenice; pa če tudi se cele soseske združijo zoper nje, človek vendar ne opravi veliko zato, ker se tem lože poskrijejo, čem manjše so živalice. Kakor zmirom in zmirom priporočamo, naj človek varuje tiče, ki nam največ gosenic pokončajo, tako moramo tudi tu svoj glas povzdigniti in reči: kmetovalci, varujte gori imenovane živali, ki so najboljši lovci poljskih miš!

Ker so imenovane živali zoper poljske miši velike dobrotnice kmetijstva, mora človeka srce boleti, ako še dan danes vidimo, da neumni ljudje ubite sove in kanje na vrata hlevov in podov pribijajo, mislé, da so veliki junaki zato, da so sovo ali kanjo ubili!

Naj bi duhovni gospodje in učitelji po deželi neutrudljivo podučevali ljudstvo, da pride do razuma, katere živali so mu prijateljice in katere sovražnice.

Naj konečno povemo še nekatera sredstva zoper miši, katera se v pohištvih utegnejo poskusiti. Na Angleškem je zeló v navadi dvojno ogelnokisli barit (doppelt kohlensaurer Baryt) v prah zmlet, ki ni nevaren drugim živalim. Na Francoskem hvalijo morsko čebulo (Meerzwiebel), rabijo jo, da frišno zrežejo in v kaki maščobi crejo; to maščobo potem brez čebule pokladajo mišim, ki po nji poginejo.

Iz občnega zbora družbe kmetijske Kranjske

14. novembra t. l.

Nanašaje se na kratko poročilo v poslednjem listu „Novic“ nadaljujemo sedaj opis zborovih obravnav.

Gospod predsednik baron Wurzbach je začel zbor z nagovorom, v katerem se je ozrl na čas, ki je pretekel od poslednjega občnega zbora do danes. Spominjal se je najprej smrti presvitlega cesarja Ferdi-

nanda I., v zgodovini kmetijstva nepozabljivega vladarja Avstrijskega, pod katerim ste bili odpravljeni desetina in tlaka. Dalje se je spominjal umrlega gosp. Fid. Terpinca, bivšega predsednika družbe kmetijske skozi 18 let in za kmetijstvo, posebno za vpeljanje novega kmetijskega orodja in za povzdigo živinoreje unetega moža. — Spominjal se je pa tudi umrlega dr. E. Coste, bivšega družbinega podpredsednika in v vseh ozirih za domovino našo mnogo zasluženega rodoljuba. — Omenil je potem, da po izstopu viteza Chlumecky-a iz ministerstva kmetijstva, ki je deželi naši veliko pripomogel s podeljenimi državnimi podporami, je grof Mansfeld stopil na čelo tega ministerstva, in ker je sam izvedenec v kmetijstvu, smemo pričakovati, da tudi on bode zdatno podpiral kmetijstvo dežel. — Ko je g. dekan Grabrijan — nadaljeval je predsednik svoj govor — obhajal 50letnico svojega duhovnega pastirstva, je čestitala družba kmetijska njemu, ki ima veliko zaslug za ljudsko šolstvo, kmetijstvo in sploh za domovino našo. — Omenil je gosp. predsednik dalje, da 20. dne t. m. je gosp. France Pirc dosegel 90. leto svoje starosti, in ker starček zdaj med nami v Ljubljani prebiva, ne smemo njega pozabiti, ki se po pravici sme imenovati oče umne sadjereje Kranjske. — Spominjal se je dalje nekaterih važnih postav, ki so bile to leto oklicane ali pa se še le izdelujejo, postave namreč za varstvo polja, za odvrnitev trtne uši, za uravnavo zemljiškega davka, za uredbo zemljiških knjig, prenaredbe gozdarske postave. — Sadje- in vinorejska šola na Slapu dobro napreduje, gozdarska šola v Šneperku pa je nehala zato, ker dežela namerava popolno kmetijsko šolo na Dolenskem ustanoviti, v kateri se ima razlagati tudi nauk v gozdoreji. Šola ta je deželi naši sila potrebna in živo želeti je, da se kmalu ustanovi. — Državna podpora za različne razdelke kmetijstva dober sad rodí v deželi naši, kajti očividno se je povzdignila živinoreja, koristnih mašin, posebno mlatilnic je že precejšnje število v deželi itd. — Pri tej priliki je gospod predsednik z zahvalo omenil truda, ki so ga tudi to leto gg. Šollmayr, Seunik in Lasnik imeli z nakupovanjem subvencijske živine. — Naposled je omenil deželi jako koristne podkovne in živinozdravniške šole v Ljubljani, katera letos obhaja 25letnico svojega obstanka in o kateri v današnjem zboru pride posebno poročilo na dnevni red. — Obširni ta govor predsednikov je bil z očitno pohvalo sprejet.

Po govoru predsednikovem se vzdigne dr. Jan. Bleiweis in pravi, da poročilo glavnega odbora o delovanji njegovem od novembra meseca 1874 do novembra 1875 je natisnjeno ležalo že 14 dni pred zborovanjem v družbeni pisarnici gospodom družbenikom v pregled, zato prosi gosp. predsednika, naj dá besedo gospodom družbenikom, ki hočejo o tem govoriti. Ker se na poziv predsednikov nihče ne oglasi — omeni gosp. predsednik — da zbor vzame poročilo brez opazke na znanje.

Tudi račun za leto 1874 in proračun za leto 1875 kakor tudi bilanca o premoženji družbe kmetijske so bili brez opazke na vednost vzeti. Obveljal je pa tudi predlog predsednikov, naj proračun leta 1875 se odobri kot proračun za leto 1876. Zbor soglasno sprejme ta predlog.

Račun za leto 1874 je kazal, da so dohodki znašali 8246 gold. 54½ kr., stroški pa 7695 gold. 19 kr., po takem je ostal v družbeni blagajnici konec leta 1874 znesek od 551 gold. 35½ kr.

Po proračunu za prihodnje leto utegne v blagajnici čez stroške ostati 66 gold. 7 kr. Po bilanci je na koncu leta 1874 zneslo družbino premoženje 35.020 gold. 10 kr.

Po vsem tem so prišli v obravnavo nasveti in predlogi podružnic, o katerih je poročal gosp. dr. Poklukar, za podružnico Vipavsko pa predstojnik njeni gosp. Rih. Dolenec, ki je osebno pričujoč bil. Naj tedaj najprej priobčimo predlog Vipavske podružnice, ki se je tako-le glasil:

„Slavni zbor! Dné 11. tega meseca imela je naša Vipavska kmetijska podružnica letni občni zbor. Pri tem zboru prišla je tudi za Vipavsko dolino kaj važna zadeva vinskih mešetarjev v razgovor, in konečno se je sklenilo, mene v današnji občni zbor sl. kmetijske družbe poslati, da o tej važni zadevi poročam, ter dotične predloge stavim; to častno nalogo hočem po mogočosti rešiti.

Najpoglavitnejši pridelek Vipavske doline je vino. Z vinom oskrbeti si mora Vipavec vse, česar potrebuje, ker druzih dohodkov nima, kajti onih par grošev, katere si za sadje strži, ali pa par goldinarjev, katere najboljši posestniki za živino potegnejo, to se skora ne sme v poštev vzeti. Vinska kupčija je za Vipavo najpoglavitnejša, in kakor vsaka druga, zahteva tudi ona, med prodajalcem in kupcem še tretjo osebo — mešetarja. Mešetarstvo je sicer pri nas jako razvito, vinskih mešetarjev imamo vse polno, pa pri vsem tem je vendar naše vinsko mešetarstvo v jako žalostnem, za kupčijo pogubnem stanu; kajti vedeti je treba, kdo da so naši vinski mešetarji, in kako da svoj posel opravljajo. Ker je vinsko mešetarstvo pri nas čisto prosta ukvara, ukvarja se z njim kdor koli hoče; in tako imamo v eni sami srenji po pet ali še več mešetarjev. Zanikerni gospodar pride na boben, in česa se potem loti? Delaboječ loti se mešetarstva. Drug zanikernež izroči še v pravem času svoje premoženje marljivejšemu sinu; sam pa, da mu ni treba sinu pri delu pomagati — postane mešetar. Tretji pride od vojakov domú; delati noče, in česa se loti? — tudi mešetarstva. Četrti se naveliča rokodelstva, bodi-si mizarstva, čevljarstva ali kakega druzega rokodelstva, in tudi on postane vinski mešetar itd. itd.

Kako taki mešetarji svoj posel opravljajo, to je večidel groza videti. Kupca peljejo le tje, kjer se jim največ mešetije obljubi, bode naj vino dobro ali pa tudi prav slabo. Ako se človek tacemu možu zameri, priseže se mešetar, da ne bode vina prodal; in to je navadno tudi resnica, ali je pa vsaj prodaj z velikanskimi težavami v zvezi. Še najbolj gorjé pa tistemu posestniku, kateri se je mešetarju zameril, in kateri se je zraven tega še tako daleč pregrešil, da je skusil svoje kletarstvo vsaj nekoliko pametno, pravilno urediti. Takemu gospodarju ne le da mešetar kupca ne pripelje, marveč vsacega še z vsem mogočim obrekovanjem od njega odvrača. „K temu nam ni treba hoditi; on dela po „vinorejski šoli“, ima samo „narejena“ in ne „natirlih vin“ — tako se usti hudobna mešetarska spaka. Ako se pa kak ptuj kupec do takega mešetarja z naročilom obrne, da mu naj vina kupi ter odpošlje, opravi navadno prav slabo. Ni še tega dve leti, da je nek Gorenec enemu izmed prvih Vipavskih mešetarjev, od katerega se je sploh govorilo, da ima vse Gorence za-se, denar poslal z naročilom, da naj za-nj toliko in toliko vina kupi. In kaj stori mešet? Vino kupi, pa ga ne plača, zraven tega pa tudi Gorencu vsega ne odpošlje, ampak obdrži ga nekoliko za lastno krčmo. Drug, tudi močno sloveč mešet, kateri pa bolj za Trst dela, kupil je tudi pred dvema letoma pri nekem posestniku več vina, pa ga ni koj plačal, ampak obljubil je vino še le potem plačati, kedar bode iz Trsta nazaj prišel. Iz Trsta se je vrnil, al v hišo, kjer je vino kupil, ga pa le dolgo časa ni bilo; a ko konečno vendar pride, se prične izgovarjati, da se mu je vino po-

kazilo, ter da ga ne more plačati. To je bilo pa vse sama gola izmišlija. Ravno ta mešet ima tudi to dobro lastnost, da nikdar na korist prodajalca, ampak vedno le na korist kupca mešeti; namesto da bi za obadva delal. „Tako moraš vino dati, ako ne, pa ga ne kupimo“ — tako mešetari ta modri mešet.

(Dalje prihodnjič.)

Nove postave.

Postava o stavbah na Kranjskem.*)

I. razdelek.

O stavbeni privolitvi.

§. 1. Kedaj je treba stavbene privolitve za kako zidanje?

Privolitve h kaki stavbi (zidanji) je potreba, če se hoče kaj na novo zidati, prizidati, prezidati ali na poslopjih že stoječih in drugih stavbenih stvareh kaj bistvenega popraviti ali prenarediti.

V bistvene popravke se štejejo vsi tisti, kateri se tičejo trdnosti ali varnosti ognja kake stavbne stvari, ali pravic mejašev, ali po katerih zunanje lice poslopja (fasada) drugo podobo dobi, ali se sploh prenaredi vseskupni stan poslopja.

Tu sem posebno spada:

1. če se napravljajo vodnjaki (štirne) in kleti;
2. če se napravljajo novi vodotoki ali se že obstoječi vodotoki in struge prenarejajo gledé na izmero, namer in pad;
3. če se na novo stavijo ali prenarejajo kurilne naprave in dimniki;
4. če se prenaredé stanišča (stanovališča) v štacune, šupe, prešalnice in v druga gospodarstvena poslopja, ali pa se te stvarí prenaredé v stanišča;
5. če se odstrani ali naredí kakoršnokoli medstenje;
6. če se postavi strelovod;
7. če se prenaredí vnanja stran proti ulicam;
8. če se zid predere za duri in okna na ulice ali proti sosednim hišam;
9. če se predrugačijo in povišajo strehe;
10. če se kaj prenaredí ali odpravi na nadstropjih, podporah itd.

§. 2. Kedaj se ima stavba naznaniti?

Manjši popravki ali manjše prenaredbe, pri katerih ni nobenega gori imenovanih pogojev, se imajo gosposki, katera daje stavbeno privolitev, **) samo naznaniti, predno se začno narejati.

Gosposka ima oblast, izpeljavo teh stvari, če je potreba, odvisno storiti od tega, da se njej v potrdbo predloží načrt, pa mora to od stavbnega početnika zahtevati v 48 urah po storjenem naznanilu; ako ona tega ne stori, ima početnik pravico, popravek ali prenaredbo izpeljati.

§. 3. Oproščenje od stavbenega naznanila.

Pri popravkih, ki nameravajo samo vzdrževanje posameznih delov, pa še tega naznanila ni treba.

Tu sem spadajo posebno:

1. snaženje hiš;
2. narejanje novih tál, če z njimi ni zvezana kaka prenaredba na stropnih hlodih in podporah;
3. popravljanje duri in oken;
4. pokrivanje streh, če je snova, s katero se krije, ognja varna in se ne spremeni (§. 45);
5. popravljanje dimnikov s tem, da se omečejo;
6. popravljanje pogoravarnih kurilnih naprav, to je stavljenje in prenarejanje peči, kaminov in ognjišč v prostorih, ki so se že dozdaj za to rabili in v že obstoječih takih napravah, ki služijo obrtniškemu obrtu, kolikor ni s tem zvezano narejanje novih in popravljanje starih kurilnih naprav in dimnikov;
7. popravljanje že obstoječih vodnjakov (štirn), gnojišč, gnojnih jam, zakotov (sekretov), vodotokov in strug, ako tù ne gre za prenaredbo v njih izmeri, nameri in padu.

§. 4. Določba stavbene črte in nivela (vodoravnega površja).

Vsigdar, kedar se hoče na javnih krajih kaj na novo zidati, prizidati ali prezidati, mora stavbni gospodar še pred prošnjo za stavbno privolitev ali s to prošnjo vred pri gosposki pismeno prositi, da se mu določi stavbna črta in nivel, ter mora predlagati načrt o legi in nivelu v dveh enakih narisih.

Določene stavbene črte in nivela se je prav strogo držati pri vsakem zidanji.

Da se ustanovi (določi) stavbena črta in nivel (nivó), mora gospôska, če je treba še posebej od stavbne komisije (§. 9) napraviti ogled na mestu (lokalni ogled) in to najmanj 48 ur prej razglasiti, ter se morajo k temu o pravem času povabiti posebno stavbeni gospodar in mejaši.

V tem razglasu naj se izreče, da se po izvršenem lokalnem ogledu ne bo ozir imelo na nobene ugovore, razen če bi iz njih postali javni pomisliki.

Pri tem lokalnem ogledu naj se od gosposke pozvejo in določijo krajne in okoliščinam primerne uravnalne črte, ne samo za lego, ampak tudi za nivel (nivó) prihodnje stavbe, ki se bo ali na novo zidala, prizidala ali prezidala. Ugovori stavbenega gospodarja, mejašev in drugih udeležencev naj se pri tem zapišejo.

Ako je treba vsled določevanja stavbene črte kaj zemljišča odstopiti, se mora ravnati po določbah druzega odstavka §. 70.

§. 5. Prošnja za privolitev stavbe.

Stavbni gospodar ima vsakakor dolžnost, tudi če ne bi po svoji prosti volji začel stavbe, še prej ko stavbo pričenja, za privolitev stavbe pismeno prositi pri gosposki, predlagaje jej stavbni načrt v dveh enacih obrisih. (§§. 71. in 80.)

Prošnjam za stavbeno privolitev, katere se predlagajo v imenu tretjih oseb, sa mora pridjati pooblastilo, in kar se tiče oseb, ki niso samovlastne (samosvoje), tudi pooblastilo postavnih zastopnikov.

§. 6. Stavbeni načrt.

Stavbeni načrt mora zapopasti:

1. Lego stavbe po vseh straneh in njeno obližje, kolikor je treba, da se dá prav spoznati in določiti; vsakakor se morajo razkazati stara poslopja, nahajoča se na stavbnem mestu, tikajoče se hiše ali zemljišča in povedati hišne oziroma parcelne številke in dejanske posestnike, potem razložiti mejašna dvorišča, odpore za vrata in okna, nasproti ležeče ulične črte, potem dolgost in imena ulic;
2. talni črtež in poprečnik podzemeljskih delov (kleti) vseh nadstropij in podstrešja.

*

*) Ker je ta postava, potrjena od cesarja 25. oktobra t. l., zeló važna za hišne gospodarje po mestih iu kmetih, zato celo priobčimo v našem listu.

**) Za nemško besedo „Behörde“ vzeli smo med ljudstvom najbolj znano slovensko besedo „gosposka“, čeravno je ta beseda navadna le za cesarske oblastnije. Al tudi županstvo je gosposka in ravno v stavbenih zadevah prva gosposka. Vred.

V talnem načrtu se morajo narisati hišni vodotoki (kanali), prekopi, da voda odtaka, potem na ulico memo gredoči glavni kanal, v katerega se imajo stakati poprejšnji, z dotičnimi profili vred.

V načrtu za strešno stavo se morajo razvidni storiti dimniki, stopnice, odpori za svetlobo in požarni zidovi (zidovi zoper ogenj), kakor tudi podstrešni razdelki;

3. lice poslopja (fasada);

4. vse nenavadne sestave, posebno železne sestave, katere je v načrtu natanko popisati.

§. 7. *Merila za legopisne, nivélne, talopisne načrte in za vezanja.*

Ako gre za to, da se določi nova stavbena črta (§. 4), naj se za legopisne načrte, kedar gre za planjavo manjše velikosti, ki se ima razdeliti, ali na kateri se ima stavbena črta potegniti, vzame za dolgostne mere merilo od $^1/_{250}$, pri večih planjavah pa od $^1/_{500}$ do $^1/_{1000}$ prave velikosti.

Pri nivélnih načrtih naj se naredé dolgostne mere tako, kakoršne so v legopisnem načrtu; visokosti naj se napravijo v 10kratni meri dolgostnega merila.

Ako je stavišče podvržno povodnji, se mora v nivélnem načrtu vselej z modrim (plavim) barvilom razviden storiti najviši in najniži stan vode.

Za stavbene načrte, namreč za talopisne načrte in za načrte o vezanju ostrešja naj se vzame za merilo $^1/_{100}$, katero merilo se more v navadnih slučajih tudi rabiti za očelja in za prereze poslopij. Za poslednje more gosposka v posebno važnih slučajih $^1/_{50}$ zahtevati. Podrobni načrti pri napravah iz železa ali pri nenavadnih sestavah iz lesá se morajo po veči meri narisati, da so, kolikor je le mogoče, razločni in jasni.

V vseh načrtih se imajo važnejše primére vpisati.

§. 8. Stavbeni načrt se ima podpisati od stavbenega gospodarja, risatelja in od tistega, ki prevzame stavbo. (Dal. prih.)

Političnе stvari.

Ozir na državni zbor Dunajski.

Govor poslanca Greuterja.

Poslanec Greuter je govoril proti načrtu postave o znižanji koleka pri menjicah tako-le:

„Morda se boste čudili, morda se vam bo celó nespodobno zdelo, da se pri tej priliki jaz oglasim, kajti postava, katere premembo danes vlada in odsek nasvetujeta, ni tisto polje, na katerem za moje volilce po kmetiških občinah in posebno še za me rastejo bolečine; čevelj nas drugje žuli. Toda pri prebiranji vladinih in odsekovih razlogov lotili so se me posebno čudni pomisliki; te vam moško in odkritosrčno razodeti zdi se mi vestna dolžnost; to so načela in misli, ki blisku enako čuden svit mečejo na razmere v javnem življenji našem.

Vlada pravi: „Treba mi denarja.“ Odsek pravi: „Žalibog, res je taka.“ Vlada pravi nadalje: „Da dobim denarja tudi od one vrste ljudí, ki se z menjicami pečá, moram premeniti postavo.“ Odsek reče: „To tudi mi sprevidimo; postava se mora premeniti v prid državne blagajnice.“ Zdaj pride sklep, katerega vlada in — čuda! — tudi razlogi odseka za premembo postave navajajo: „Ker nam treba denarja, je namen te vladne predloge znižanje dosedanje kolekovine.“ — Več denarja potrebovati in ga manj zahtevati, to je kaj čisto novega. Kaj pa še le razlogi, zakaj se, če se manj zahteva, več dobí! Ti so čudni in ti so me napotili, da govorim.

Odsek pravi, da se velike denarne kazni le redko dajo iztirjati. To si bomo zapomnili. (Veselost.) Ko bomo prišli do one točke v proračunu, kjer se od ubogih kmetov z vojaško silo zemljiški davek iztirjuje, se bomo sklicevali na razloge odsekove (veselost), to rečem gledé na zemljiščini davek, kajti če je prenategnjen, je kmetu tudi nemogoče plačevati tolike davke. (Dobro! na desni.) Zapomnili si bomo to, kajti o kmetu nam je vlada, prisiljena — se ve da — po denarnem stanji dežele, dala lepo obljubo, da bo že tako visoke davke (pristojbine) do spremenljivih davkov potisnila; pri tem se je čudno izgovarjala tako le: „Sitna reč, ki se pa ne dá tajiti, je, da pristojbinski davek le tam obilno teče, kjer gre za reči, ki se nadzorstvu ne morejo lahko odtegniti, na pr. pri prepisih nepremakljivega blaga, pri pravicah, ki se morajo dobiti na podlagi zemljiških knjig, pri vlaganji uradnih pisem itd. Ker spada kmet večidel pod ta oddelek, se smemo veseliti na to, kar nas čaka, če se ta zbor vendar ne bo premislil.

Drug vzrok, ki ga podaja odsek, je ta: Postava mora znižati pristojbine, kajti če prav bi se določile visoke pristojbine, dobi vendar večidel njih ovaduh in le majhna svotica pride v državno blagajnico. To so nove teorije! Sicer se nam je vedno povdarjalo: „Vzvišenost države, veličastnost postave, spoštovanje do postave in vsega, kar ima postaven paragraf na čelu. Danes se pa pravi: „Postava sama na sebi nima nikake veljave, mora se premeniti, kajti država od tega nič ne dobi.“ (Veselost.)

Za tem pretresa govornik razloge, zarad katerih je vlada podala to postavo zboru, pa poročilo odborovo, in sklepa svoj govor tako le:

„Kaj je vsa morala te postave? Glavno načelo te postave je to-le: Pristojbine se morajo znižati, kolikor je mogoče; najbolje bi bilo, da so tako nizke, da tisti, ki prestopijo postavo, nimajo nobenega dobička od tega. To je načelo, ki se sprehaja po vsi ti postavi.

Prašam pa, gospôda: Če slišimo domoljubje, k žrtvi pripravljeno domoljubje v javnem mnenji ravno te vrste državljanov slaviti in če se nam nasproti tako pogosto, kakor se je nedavno zgodilo, povdarja spoštovanje postave, še celó gledé na one pismeno zagotovljene pravice dežel, in če se gledé pravic katoliške vesti vedno le sklicujete na faktično veljavno postavo, kako more biti ta klic do nas resen, če prihaja iz takih krogov, katerim vladini razlogi, pa tudi poročilo odsekovo — skoro bi rekel — daje tako slabo spričalo o zvestobi do postave, o žrtvovanja voljnem domoljubji, o spoštovanji postave in celó o denarni morali! Kajti po vsi vladini predlogi se vleče pritožba o brezvestnosti ravno teh krogov, ki se pečajo z menjicami, in te pritožbe odsek, ki bo tudi poznal svoje ljudi, gotovo ni zavrnil, ampak ji je kar pritrdil. Ako bi kdaj se primerilo, da bi jaz, držaje se postavne zborovalne pravice, sklical tiste kmete, ki so me volili, ne bom nikdar pozabil te vladine razloge in poročilo odsekovo vtakniti v žep; to bo res pravi Uchatiusev top (dobro! na desni) proti vladajočemu sistemu in njegovo trdno podporo, ki jo ima v krogi onih, katere nam je poročilo o razlogih tako ostudno naslikalo.“ (Velika, dolgo trajajoča veselost.)

Nemška nestrpnost.

Piše se nam iz nekega nemško-avstrijskega mesta to-le: „Te dni gre neki Slovenec na tukajšnjo telegrafsko postajo, in hoče oddati depešo v Ljubljano, ki je bila slovenski pisana. Pa le po hudem boji se je značajnemu slovenskemu možu posrečilo, depešo spraviti naprej. Vnel se je bil namreč med našim Slovencem in telegrafskim uradnikom na blizo sledeči razgovor:

Uradnik: V katerem jeziku je depeša pisana?

Slovenec: V kranjskem.

Uradnik: Te depeše bi prav za prav ne imel vzeti.

Slovenec: Oho, zakaj ne? Ali vam morebiti ni znan ukaz, po katerem ima tudi slovenski jezik pravico, da se v njem telegrafira?

Uradnik: To veljá le za depeše, ki ne gredó iz dežele; za take depeše pa, ki gredó iz dežele, to ni noben pripuščen jezik, ker po tem takem bi imeli tudi Grodnanci pravico v svojem jeziku telegrafirati. (Grodnanci so narodič, ki biva v par bornih občinah na Tirolskem in govori pol laški, pol nemški.)

Slovenec: Zavoljo mene naj tudi Grodnanci v svojem jeziku telegrafujejo; pa nas Slovanov je devetdeset milijonov, ki, hvala Bogu, nismo „Grodnanci“.

Uradnik: Pa vsaj adreso morate po nemški pisati, drugače uradniki v Ljubljani ne bodo vedeli, kam depešo oddati.

Slovenec: Uradniki v Ljubljani že znajo slovenski.

Uradnik: Jaz pa kaj stavim, da vsi ne znajo; zato prosim, adreso po nemški pisati; vsaj znate dobro nemški; čemu nas mučite s svojim jezikom.

Slovenec: Jaz vas nikakor nočem mučiti, al meni se bolje dopada, telegrafirati v svojem jeziku, kakor telegrafirajo vsi drugi narodi v svojem; če pa pravite, da uradniki v Ljubljani ne znajo kranjski, potem je to zadosti slabo; to je ravno tako, kakor da bi uradniki v Parizu ne znali francoski!

Uradnik: Kaj! vi hočete Ljubljano s Parizom primerjati?

Slovenec: Ne delajte mi dolzih ovinkov, gospod; tukaj je denar, in tukaj je depeša; vzemite jo precej, kakoršna je, če ne, bom strune drugače napel!

Na to se njihova nemška svetlost in c. kr. telegrafska visokost primorana čuti, depešo sprejeti tako, kakor je bila pisana.“ Komentara k tej dogodbi, mislimo, da ni treba.

Mnogovrstne novice.

* *Na Ruskem slovanska zavest čedalje živejša postaja.* To se je kazalo očitno v oni „besedi“, ki jo je nedavno napravil slovanski komité v Petrogradu. Obilo zbrano občinstvo je z gromovitim ploskom in veliko navdušenostjo sprejelo vse, kar se je v tej res izvrstni „besedi“ govorilo in pelo. Vsaka beseda, ki se je govorila na slavo slovanstva, izbudila je neizmerno navdušenje. Nepopisljiv entusiazem je vnela ruska pesem „boroda l' moja boroduška“, ki jo je pel gospod Paleček, basista praškega narodnega gledališča. Pa tudi dohodki te besede, ki je bila na korist slovanskim mučenikom v Hercegovini in Bosni napravljena, bili so jako zdatni, kajti bogati trgovci so mnogo tisoč rubljev darovali nesrečnim bratom svojim na Turškem.

* *Judov v našem cesarstvu* po najnovejših statističnih sostavah je v Galiciji 575.333, na Českem 89.539, na Moravskem 41.644, v doljni Avstriji 51.808, sploh skupaj več kot 822.000. Vojakov judov je **pa le** 2020. To majhno število judov v naši armadi je osupnilo ne le politične, temuč tudi vojaške gosposke, in stavilo se je zdaj na predstojnike judovskih občin vprašanje: kako to, da je le tako malo vojakov judov? Le dvojno je mogoče: ali da se zviti judje izmuznejo vojaščini, ali pa da so take pokveke, da niso za vojaščino pripravni. Vojno ministerstvo samo bo to reč v svojo obravnavo vzelo.

* Tudi na Ogerskem gre posestvo za posestvom na kant. Magjarski časnik „Rosnyoi Hirado“ pripoveduje, da advokat Edmund Hövary je nedavno v Felsö-Sajo na eksekutivni dražbi kupil $1\frac{1}{6}$ zemlje, to je, pol hiše, senožeti in njive za 3 gold. 5 kr., reci: tri goldinarje in pet krajcarjev. Take dogodbe so pač prežalostne priče čedalje večega uboštva kmetijskega stanú in dokaz, kako tudi ohola Ogerska država od dne do dne bolj propada.

* *Koliko stroškov prizadenejo gimnazije na Koroškem* državi zdaj, v hvalisani novi êri, in koliko so jej prizadjale poprej? „Kärnt. Bl.“ priobčuje natančen račun in pride h koncu do tega, da reče, poprej so p. Benediktini brezplačno oskrbovali gimnazijo Celovško in pri sv. Pavlu, tedaj ni vinarja stroškov bilo za ti šoli, zdaj pa stanete gimnazija v Celovcu in Beljaku leto in dan 23.554 gold.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

(Dalje.)

Nekega dne pa zapazim opoldne iz uradnije po ulicah proti hiši gredé pred njo veliko ljudstva, ki je gledalo v okna in se živahno razgovarjalo. Bliže prišedši vidim pred vrati pismonošo in dva mestna stražnika. Poprašam, kaj pomeni ta hrup. Stražnik mi odgovori, da je pismonoša, hoté oddati gospéj pismo, pozvonil, a da se ni prikazala nobena živa duša. Drugekrati je komaj zvon zapel in gospá je pogledala skoz okno, danes pa je vse tiho, dasiravno je zvonil, da se je po vsi hiši razlegalo.

„Je pač ne bo domá“, opomnim jaz in hočem dalje iti.

„Ni mogoče,“ odgovori nekdo izmed množice; „jaz imam svojo delavnico tu ravno nasproti in vem, da je ob desetih spustila dekla nekoga s hiše, potem se pa vrata niso več odprla.“

„To je nenavadno,“ pravi mestni stražnik, „zato sem poslal po našega komisarja in sem hotel iti ravno tudi k sodniji. Pa zdaj, ko ste ravno vi memo prišli, prosim, ostanite tu, da bomo videli, kaj je. Vse gotovo ni v redu, reč je zeló sumljiva.“

Med tem pride policijski komisar in po kratkem dogovoru skleneva s silo odpreti hišo, ker se je ta reč tudi meni jela sumljiva zdeti.

Toraj pozvonimo še trikrat, da je bilo zvončka glas po vsi ulici slišati, pa brez vspeha, vse je tiho. Na to zleze eden mestnih stražnikov po lestvi do okna, odpré s silo otvornice ter pogleda v sobo.

„Kaj je videti?“ ga prašam jaz.

Stražnik gleda še bolj pozorno, potem pa zleze po lestvi doli in reče meni in komisarju na tihem, da ljudstvo ne bi slišalo:

„Jaz mislim, da se je nekaj zgodilo. Kolikor sem mogel v temni sobi razločiti, leži žensko truplo na tleh.“

Na to pokličemo brž ključarja, stražniki pa rekó množici, naj se razkropí. Ljudjé se odmaknejo, a vendar ostanejo še vsi skup in množica se vedno narašča. Ključarju se po mnogih poskusih in velikem trudu posreči odpreti hišna vrata, ki so imela jako močno ključavnico. Jaz, komisar, zdravnik, ki je ž njim prišel, in dva stražnika vstopimo vrata za sabo zapahnivši. Spodaj v veži je vse tiho, toraj gremo po stopnicah

više. Nikjer žive duše. Stražnik korači naprej proti vratam sobe, v katero je skoz okno pogledal. Vrata so na pol odprta. Vstopivši v sobo ne vidimo sprva nič, še le ko je stražnik odprl okna, vidimo, kaj je.

Vdova Reberjeva leži na trebuhu z razbito glavo, iz katere se še kri počasi cedi.

Na tleh krog trupla je vse krvavo. Zdravnik brž pristopi, obrne truplo, potiplje ga na več straneh in pravi:

„Ta je mrtva, pomoči ni več.“

„Tu je še ena,“ zavpije stražnik, ki je v drugo sobo pogledal.

Vsi gremo za njim in najdemo na tleh deklo vso v krvi. Zdravnik se pripogne k nji in naglo preiskavši jo pravi:

„Ta še ni mrtva. Brž vode!“

Stražnika tečeta po vode in je kmalu prineseta. Vsi položimo deklo, ko smo ji ranjeno glavo umili, na posteljo, zdravnik ji v naglici obveže rane, potem jo ukaže v bolnišnico prenesti, kar se brž zgodi. Prašati je česa ni bilo mogoče, ker je bila popolnoma brez zavednosti.

Ko je odnešena, se vrnemo nazaj v prvo sobo. Truplo ubite vdove leži tik mize, pri kateri je morala sedeti, ker je bil stol prevrnjen. Prvi udarec jo je moral tu zadeti, to je očitno po kapljah krvi na mizi in po zidu. Od tod se vleče krvava steza do srede sobe, kjer se je vdova po novih udarcih morala zgruditi na tla.

Ozremo se po sobi. Omara v kotu je do kraja odprta, predali razriti in spraznjeni; le nekoliko papirja leži po tleh. Tudi postelja je razrita in ko vzdignemo blazine kviško, se nam pokaže pod njimi železen pokrov, kateremu se vidi, da je bil s silo odtrgan. Ko ga odzdignemo, vidimo škrinjico kaka dva čevlja dolgo in toliko široko. Ta škrinjica je čisto prazna, vendar brž vganemo, da je imela vdova tu veči del svojega denarja spravljenega. Pregledamo tudi vse druge sobe in prostore, a povsod je vse v redu, ne ena reč ni premaknjena. Na ognjišči v kuhinji še tli žrjavica, pristavljenih je nekaj loncev, v katerih najdemo pripravo za kosilo. Na pepelu pa je videti, kakor da bi bil pred kratkem kdo sežgal mnogo papirja. V sobi tik kuhinje, kjer smo našli deklo, najdemo pod posteljo tudi krvavo sekiro, s katero se je gotovo hudodelstvo zgodilo. Denarja ni bilo nikjer drugje najti, ko par goldinarjev v mošnjici, ki jo je umorjona pri sebi imela; pozneje so se našle hranilnične bukvice na 3000 gold. v škrinji dekle, ki so bile pa njena lastnina.

Po vsem tem je bilo jasno dvoje, namreč, da je tù ropen umor in da je to storil človek, kateremu so bile vse okoliščine znane. Ker dekla ni bila še mrtva in je zdravnik izrekel, da njene rane, dasiravno hude, niso še same na sebi smrtne, sem imel upanje zvedeti hudodelnika iz ust dekle; zato sem ukazal kar mogoče jej streči in me poklicati brž, ko bo pri zavesti. Sekiro pa in po tleh raztreseni papir sem vzel sabo. Hišo smo, preiskavši vse kote in ko so odnesli umorjeno v mrtvašnico, zaklenili in zapečatili.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 4. dec. — Pretekli teden (27/11) so vjeli tukaj nekega Italijana, ki je imel ponarejene Avstrijske bankovce; ta teden pa (30/11.) si je hotela neka gospodičina iz Trsta v neki tukajšnji gostilnici z žveplenicami zavdati, pa jo je zdravnik vendar še rešil. — Sneg, burja, zameti — to je kronika poslednjega tedna — po časnikih; mi v naši „Nizzi“ bi vsega tega ne vedeli, ko ne bi časnikov brali pa belih gorá proti severju in severo vzhodu od tod ne videli. Čudno je res: krog in krog nas je tulila burja, v górah je padlo veliko snega in tu v mestu smo imeli navadno najmanj po 5 stopinj (R) gorkote, čeravno je bilo tudi tukaj in je še vreme neprijetno, ker deževno in spremenljivo. Ktero uro pa je vendar potegnila tudi prav mrzla sapa. Od včeraj sem pa je vsled odjužnega vremena in obilnega dežja sneg z gorá že skor zginil. — Te dni pride grof Chambord v Gorico. — Naše mestno starešinstvo je v seji 30/11. t. l. določilo 100 gold. za Hernals-ski zavod za oficirske hčere, in odobrilo zahvalno adreso ministerskemu svetu za predlog zadevajoč železnico Predelsko. — Tukaj stanujoči grof S. Gyulai je podaril magistratu 500 gold. v podporo ubogim družinam in dal olepšati vodomet v mestnem vrtu. Starešinstvo mu je poklonilo svojo zahvalo. — Za novi trg za zelenjavo v Pêrsavem vrtu je dovolilo starešinstvo za zdaj 270 gld. — Še neko „umazano“ novico! Ustanovilo se je pri nas društvo — in starešinstvo ga je potrdilo — ktero bode izpraznovalo stranišča po pneumatičnem sistemu (to je, s pumpami). Noben hišni posestnik ni s tem zadovoljen, ker jim bo treba plačati nekaj doklade k davkom za to napravo; ali, kjer gre za „napredek“, mora plačavec molčati in plačati ne gledé na to, je li nova iznajdba na vse strani praktična ali ne. (Vi'š ga vi'š Štandrežnja — si bo morebiti mislil kdo — kako mu je mar za „lajben“!*) — „Dajte mi predstojnika kakoršnega koli“ — mi je rekel enkrat nekdo — „da le tacega, da ga bodem mogel spoštovati ali bati se ga — po nikakem pa tacega, da ga bom moral pomilovati“ (zavoljo nevednosti ali neumnosti, namreč). Taka je menda od nekdaj pri naši kmetijski šoli. Z novo organizacijo že spet ne gre! „Praktičnost“ razumejo nekteri gospodarji te šole ali njihovi namestniki tako, da je greb, vzrejance — učiti; vzrejanec mora biti le — „delavec“ (kakor vol)! Pač ubozi učitelji pod takim vodstvom! — Ako kteri časnik ne prinaša redno dopisov iz kterega kraja, ampak le po redkem kaj, ima gotovo tak „izvanreden“ dopis svoj namen, in sicer mnogokrat tak namen, da smemo reči, da je dopisnik zaupanje dotičnega vredništva zlorabil. (To bodi akademično rečeno!) Dunajski „Vaterland“ je pretekli teden in tudi že enkrat poprej neke reči iz Gorice prinesel, ki znabiti niso vsem po volji. Meni je sploh prav malo mar za to, kar kdo v kakem časniku piše; vsak je gospodar pisati, kar in kakor hoče, če se mu zdi, da more prevzeti za to, kar piše, odgovornost. Vendar pa bi jez „Vaterlandovemu“ dopisniku prijazno svetoval, naj bi ne izpostavljal tuje firme, kedar kaj piše. Vsak izvedeni čitatelj poreče z ozirom na dopisa v „Vaterl.“: „Is fecit, cui prodest“. Krinka moti tedaj le neizvedence med bravci. Kamen zagnati za kom, in potlej roko skriti — to ni lepó. (Goriški čitatelji me dobro razumejo; drugim bodi v pojasnilo to, da poslednji omenjenih dopisov v „Vaterl.“ govorí o nekem eventualnem kandidatu za državni zbor.)

Iz Celja 1. dec. — Ponoči od 27—28. novembra so iz Maribora po železnici pripeljali glasovitega državnega in deželnega poslanca Brandstetterja le-sem ter ga zaprli v kresijskem sodišči. Čeravno je razsajala strašna nevihta in je blizo polnoči bilo, zbralo se je vendar mnogo ljudstva na železnici, ki je videti hotelo človeka nedavno od nemškutarjev visoko cenjenega, zdaj zarad

*) Tukajšnji terminus technicus za blato v straniščih.

Pis.

velikanskih goljufij in dolgov okoli 600.000 do 800.000 gold. v sodniško preiskavo pritiranega. Po tem švindlerji, kateremu je tudi vlada 60.000 gold. na njegov rudnik predplačila dala, osleparjenih ljudi je pa še veliko več, kakor se je izprva govorilo, in kar je posebno žalostno, je to, da je prizadetih prav veliko revniših rokodelcev, ki so mu delali za njegove rudnike itd. Tak je bil ta liberalni kričač, da za 2000 gold. gotovine je podpisal menjice po 12.000 ali 14.000 gold. In res je tudi to, da prvi, ki je Brandstetterja ovadil, bil je intimni prijatelj njegov, državni poslanec Seidel; on je sodniji poslal pismo, v katerem mu Brandstetter razodeva, da je Seidelnovo ime na menjicah ponarejal, in ga za božjo voljo prosi, naj reče, da jih je res on (Seidel) podpisal. Tako trdna pa ustavoverska véz med njima ni bila in Seidel je osodepolno Brandstetterjevo pismo poslal sodniji. Strašanski udarec sta Brandstetter in Seidel na vso ustavoverno liberaluštvo; sram jih je tako, da nočejo nič slišati od svojih pajdašev, ki so ju še nedavno v zvezde kovali. Al verjemite mi, da — pridejo še drugi na vrsto!

Iz Trnovega na Notranjskem 4. dec. (Poslano.*) Predzadnji dopis od tù gotovo ni pisal „maloletni sinko“ gosp. župana, kakor ugiba protidopisnik v zadnji številki „Novic“, ker v prvo je premladoleten, da bi kaj enacega pisati mogel, a v drugo biva že skoro pol leta v Gradci. Ako pa se g. dopisnik ni vedel prav izraziti in morebiti menil pasterska — slobodna mu! Če dosedanji župan še ni dal računa, zadene krivda tudi ono „strančico“, vsaj sedela je v odboru, ki ima sredstva, ga na to siliti. Kako pa je v podobčini Trnovo, kjer gospodarijo ti ljudje sami? Je že videl ondi kdo kak račun? Ni li velik kapital za terjati, a vendar se pušča vse v nemar? Se je li kaj storilo za popravljanje potov po vasi in kanalov, za napravo potrebnih vodnjakov itd.? Zakaj se ni pričelo gradenje lokve, za katero je bilo od kmet. družbe 200 gld. privoljenih? Zakaj se je čakalo, dokler so občani drezati začeli in so se dotična pisanja še le zadnjih dni kmet. družbi poslala? Kako je ponočna straža razdeljena? Kaj ne, vaši sorodniki in somišljeniki morajo privilegirani biti, da n. pr. od štirih hišnih številk dajejo stražo samo za jedno? In to je vaša stvar, ne nadžupanova! Gospoda, vi ste v steklenej hiši, ne lučajte tedaj kamenja na druge! A ne samo slabo gospodarstvo vas dela nesposobne, voditi občinski urad — so tudi drugi uzroki. Na Slovemskem sploh so ljudje, koji simpatizirajo s Turki, z Brandsteterji in Seidli, s Plahti in Ofenheimi in kar je še drugih tacih bogov. Taki ljudje so diskreditirani, in sramotno bi bilo, ako bi zasedali županske stole — ljudje kateri so pomagali Vestenecku pri znanih trgovinskih volitvah.

Iz Sabočevske okolice pri Borovnici 2. decembra.**) (*Poslano.*) V 135. listu „Slovencu“ poslana očitanja treba je zavrniti in sicer prav na kratko. Tajnik županov ima res plačo — obljubljeno, kajti imel jo bode za dve leti kmalu na dolgu, al vkljub temu je tako marljiv, da menda ni veliko tacih; pri delovanju nove šole mu je stalo mnogo hudih potov, zdaj pa pri popravljanji cesta itd. Se mu li more v zeló vzeti, ako ga pri tolikih poslih na korist občini ni zmirom domá najti, kakor polža v njegovi hišici? Kar pisarite, gosp. Borovničan, od šolskega lesa, vprašam Vas: ali niste slišali razglasa 21. novembra pred farno cerkvijo, da se ima premakljivec onega lesa županiji naznaniti. Zakaj ga, ker ste tako skrbni za občinski blagor, ne objavite? Če bo treba, bodem pa jaz to storil, ker Borovničana dobro poznam.

Iz Ljubljane. — Glavni odbor družbe kmetijske je po sklepu v seji 4. dne t. m. zbornici poslancev na Dunaj poslal peticijo, naj na prid kmetijstvu vseh Avstrijskih dežel blagovoli potrditi predlog ministerstva kmetijstva, ki je v rubriki „za podpore kmetijstvu“ v proračunu za prihodnje leto stavilo 267.000 gold., finančni odsek pa je ta znesek znižal na le 169.900 gold. Ker bodo menda vse družbe kmetijske v istem smislu vložile prošnje, se je nadjati, da večina zbornice pritrdi ministrovemu predlogu, vsaj je jasno kot beli dan, da največ bremen v Avstriji nosi kmetijstvo, da je tedaj le pravično, da se mu v napredek pomaga, kar se ravno po subvencijah različnim oddelkom kmetijstva storí, s povzdigo kmetijstva pa potem tudi moč davkoplačevalcev krepčá. — V isti seji je odbor enoglasno sklenil, gledé na vodjevo poročilo o 25letnem obstanku podkovne in živinozdravniške šole Ljubljanske, gosp. Pavla Skaleta, ki je vseh 25 let učenik podkovstva in mnozih druzih naukov živinozdravstva na tej šoli, v imenu družbe kmetijske počastiti z zahvalnim in pohvalnim pismom za njegovo izvrstno sodelovanje pri podučevanji učencev v umnem podkovstvu in ozdravljanji bolne živine.

— (*Iz seje deželnega odbora 4. decembra.*) Še dve izpraznjeni deželni štipendiji za sadje- in vinorejsko solo na Slapu podelil je deželni odbor Ignaciju Lesjaku in Janezu Peče-tu iz Zatičine. — Predlogu krajnega in okrajnega šolskega sveta, da se nadučitelju in vodji ljudske šole v Žuženberku Bernardu Jevnikarju dovoli rediteljska doklada 50 gold. — se pritrdi. — V smislu sklepa deželnega zbora od 13. maja leta 1875 o načrtu postave za odvezo od bire in druzih dajatev za cerkve, duhovne redove, župnije in njih organe se je sklenilo, da se poprašajo politične gosposke in knezoškofijski ordinariat oziroma dekanije in nekatera županstva za njihovo mnenje o načrtu te postave. — V zadevi zapuščine leta 1868 umrlega Ribniškega dekana Holzapflna, ki je po oporoki namenjena za napravo zavoda za Kranjske gluhoneme (mutce), je deželni odbor sklenil, zapuščinsko premoženje prevzeti v varstvo in gospodarstvo deželnega zastopa, ter se obrniti na deželno vlado, da se obresti te zapuščine smejo obračati že pred napravo lastnega zavoda za odgojo Kranjskih gluhonemih v zavodih druzih dežélá.

— (*Delitev zimske obleke ubozim šolskim otrokom*) bode prihodnjo nedeljo dopoldne ob 11. uri v čitalnični dvorani po večletni navadi. Dobrotniki in dobrotnice, ki so pripomogli v ta blagi namen, se vabijo vdeležiti te delitve. — Pri tej priliki ne moremo si kaj, da ne bi vprašali oni „Lehrercomité“: kaj da posebnega namerava s svojo nabiro za enak namen in zakaj ni pristopil društvu, ki že mnogo let uboge otroke obdaruje z zimsko obleko? Je-li ta „Lehrercomité“ le druga forma „Schulpfenniga“ ali kaj? Je-li to sloga, da se pri nas vsaka stvar cepi na dvoje in namesti zidati — se le podira?

— (*Difteritis*), če je ni, se pa naredí — po povelji okrajnega glavarja. Tako se je zgodilo v Vaški

---

*) Medlo zagovarjanje je sicer, če se pregreški v gospodarstvu ene stranke zagovarjajo s pregreški druge, kar pričujoči dopis kaže; al gledé na to, da bila bi nesreča, če je res, da bi v županstvu nemčur spodrinil narodnjaka, dali smo natisniti pričujoči dopis, odvračaje pa vso odgovornost za-nj od nas, ker od onega časa, kar je bil dr. Razlag namesto Hohenwarta voljen, nimamo nobenega pravega pojma večkaj nekateri Notranjci razumevajo pod besedo „narodnjak.“ S tem naj je konec besedi! Vred.

**) Ker vredništvo samo ne pozna Borovniških razmer in zamer, prepuščamo gosp. dopisniku odgovornost za ta dopis, kakor jo je vredništvo „Slovenca“ prepustilo svojemu dopisniku. Vred.

fari, kjer je hotel znani pl. Vesteneck misijon prepovedati, češ, da ondi ali v bližini te fare razsaja kužna vratna bolezin (difteritis). Ker pa po spričalu dotičnih županstev in duhovnij v ondašnji okolici nikjer ni in tudi ni bilo ne sledú ne tirú te bolezni, se je zoper Vesteneckovo neopravičeno prepoved Vaški župnik g. Tavčar krepko na noge postavil in tudi dr. Stöckl, z Ljubljane tje poslan, in dr. Eržen z Litije nista mogla ne enega bolnika najti, dasiravno sta jih iskala kakor pastir zgubljeno dušo, in misijon je dovoljen. S pomočjo beriško se stvari nova trgovinska zbornica, kako da ne bi se z vratno davico pregnal misijon? — si je menda mislil g. Vesteneck. Al drugo mu je spodletelo.

— („*Hainbund.*") „Slovenec" je unidan povedal zanimivo novico, da se je na tukajšnji gimnaziji po nagibu in pod vodstvom, znanega profesorja Heinricha in z dovoljenjem vodje gosp. Smoleja osnovalo neko društvo menda z namenom, cepiti našo mladino z veliko-nemškimi nazori, tedaj tudi s prusaškim duhom. Po šolskih postavah je pa dijakom prepovedano snovati politične družbe ali biti udom takih društev, zato je „Slov." po pravici grajal početje Heinrichovo, ki dijake — ne gledé na postranski namen „Hainbunda" — odvrača od glavnega namena, od učenja. Kakor zdaj zvemo, je gimnazijski vodja gosp. Smolej potem prepovedal dijakom snovati društvo, za katero se jih je bilo oglasilo vsega skup 15 dijakov, se ve da le sinov naših zagrizenih nemškutarjev.

— („*Sokolski večer*") je bil preteklo soboto v čitalnični gostilnici prav mikaven. Domači orkester se je prav šaljivo produciral, čitalniški pevci so se odlikovali z dobrimi zbori in berilo „o Miklavževem parklju" je pripravilo poslušalce do smeha in židane volje.

(*Slovensko gledišče.*) Žalostna igra „Edda" se je v precej polni, na spomin Prešernu slovesno razsvitljeni hiši v obče vrlo predstavljala. Izmed igralcev so si zaslužili v večih nalogah pohvalo posebno gg. Schmidt, Kocélj in Š. Paternoster, pa gospici Podkrajškova in Ledarjeva. S posebnim veseljem pohvalimo zadnjo gospico, ki je mnogo bolje igrala, nego smo se nadjali. Naj ji bo pohvala spodbuda za naprej! — Drevi, 8. t. m., se boste igrali dve novi šaljivi igri: „Tri vile" in „Hišina". V zadnji, za katero je g. Aléšovec naredil nove kuplete in potpouri iz slovanskih pesmi z napevi vred, bo zopet naš Kajzelj v svojem elementu, toraj bodo prostori gotovo polni.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Med obravnavami zbornice poslancev pretekli teden bila je posebno živahna ona, ki je zadevala že 21. nov. lanskega leta zbornici izročeni predlog dr. Rydzovskega, po katerem naj se vlada pozove resno prevdariti: ali postava od 14 junija 1868, po kateri vsak sme, kolikor hoče, od posojenega denarja obresti (činžev) zahtevati, ni hudo škodljiva in pogubna na vsako stran? Pravni odsek, kateremu je bil ta predlog v poročanje izročen, je nekako predrugačil ta predlog in ga zbornici poslancev prinesel v obravnavo, ki ga je razpravljala pretekli petek in saboto. Posebno izvrstno so govorili dekan Pflügel, dr. Rydzovski, Weber in dr. Kabat, ki so omenjeno postavo, ki je odrtnikom odprla široka vrata, obsodili za strašansko nesrečo vseh, ki v nadlogah denarja na pósodo potrebujejo, pa od 100 gld. morajo po 10, 20 ali še več goldinarjev obresti plačevati. Ta postava je pravi rak, ki gloda na vboštvu, katerega se odrtniki primejo kakor pijavke. — Predlog pravnega odseka z dostavkom dr. Rydzovskega je bil sprejet. Prihodnjič prinese naš list nekoliko posnetkov iz govorov, ki so odkrivali pošast odrtnikov.

— V ponedeljek se je začela obravnava državnega proračuna (dohodkov in stroškov) za prihodnje leto. Proračun kaže stroškov 403 milijone in 400,000 gld., dohodkov pa 362 miljonov in 700,000 gld., po takem bode **zmanjkalo** zopet 30 milijonov in 700,000 gld. — Táko je gospodarstvo liberalcev: zmirom več primanjkave, zmirom več dolgov! In to ustavoverci imenujejo „volkswirthschaftlichen Aufschwung!" Razcvet! da-se Bogu se usmili!

— Govori se, da minister Lasser prvi stopi iz ministerstva in da na njegovo mesto stopi Kellersperg, strogi birokrat, ki za most do konservativnega ministerstva utegne dober biti.

Francoska. — Narodna skupščina je pri razpravi o volilni postavi sprejela Humbertov predlog: „da se posebna kazen določi za tiste uradnike, ki bi pri volitvah raznašali volilne liste in oklice kandidatov". — Pri nas v Avstriji bi bila taka postava potrebna. Da bi jo imeli, potem bi po različnih zbornicah videli vse druge obraze in marsikaj bi bilo drugače in — bolje.

Iz Turškega bojišča. — Kakor je čuti, Turki ne lazijo več za ustajniki, ampak so veseli, če jih ti pri miru pusté. Zato so bitve zdaj bolj redke. 30. nov. so ustajniki prijeli trdnjavo Goransko, ki se je potem podala z vso posadko, okoli 300 mož. Te dni pa so se ustajniki pri Novem za Kostajnico (kjer je zdaj menda vodja naš Hubmayer) sprijeli s Turčini, jih zapodili ter posekali okoli 50, ranili 70. Tako poročajo novejši telegrami. Turški vojaki so, ker jih zima, pomanjkanje in ustajniška sila tare, nevoljni in čmerni postali, tako, da jih morajo s silo v boj goniti. — O početji in namenih Evropske diplomacije po časnikih človek ne more dobiti jasnih pojmov. Celó oficijozni, kakor „Pol. Corr." in „Montags-Revue", si očitajo drug drugemu laži in neverjetna poročila. V tem edino so vsi ene misli, namreč da Avstrija ne bo obsedla Bosne. Magjarska in ustavoverska stranka se na vso moč tresete pred mislijo, da bi si Avstrija prisvojila Bosno. Zato jih je gotovo hudo vstrašilo poročilo „Deutsche Ztg.;" da ima kmalu priti na Dunaj Bosniška deputacija prosit presv. cesarja našega, naj se on usmili zatiranih kristjanov na Turškem. S tem poročilom se vjema ono, kar smo mi prej že zvedeli, namreč, da Bosenska raja kliče Avstrijskega cesarja, kateremu se hoče podvreči. — Ogerski časnik „Ung. Ll." pa izrazi nad tem svojo nevoljo rekoč: „Ali naj dobimo še eno Srbijo? Ali ni znano, kak vpliv imajo te male državice na „narodnjake?" Za nas Magjare mora Turčija ostati nepremenjena." Te besede so listu Dunajskih judov in ustavovercev, „N. F. Pr.", tako všeč, da jim navdušeno ploska v imenu Nemcev. Se vé, gospodoželjnosti teh ljudi je najugodneje, če uboga raja vstane vedno zatirana. — Nadvojvoda Albrecht se je v nedeljo 5. t. m. podal v Petrograd. To je zato pomenljivo, ker je ta nadvojvoda na Ruskem dvoru močno priljubljena oseba.

Žitna cena

v Ljubljani 4. decembra 1875.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 20. — banaška 5 fl. 31. — turšice 3 fl. 10. soršice 4 fl. 10. — rži 3 fl. 10. — ječmena 2 fl. 50. — prosa 2 fl. 40. — ajde 3 fl. 30. — ovsa 1 fl. 90. — Krompir 2 fl. .—

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.